

No: 1673 – Mahreç İşareti

TOKAT KIZIK KİLİMİ

Tescil Ettiren

TOKAT İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 14.06.2023 tarihinden itibaren korunmak üzere 19.12.2024 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1673
Tescil Tarihi	: 19.12.2024
Başvuru No	: C2023/000171
Başvuru Tarihi	: 14.06.2023
Coğrafi İşaretin Adı	: Tokat Kızık Kilimi
Ürün / Ürün Grubu	: Kilim / Halılar ve kilimler
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Tescil Ettirenin Adresi	: Yeşilırmak Mah. Mehmet Şahin Bulvarı No: 38 TOKAT
Coğrafi Sınır	: Tokat ili
Kullanım Biçimi	: Tokat Kızık Kilimi ibareli aşağıda verilen logo ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Tokat Kızık Kilimi ibareli logo ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Tokat Kızık Kilimi, uzun yıllardır Tokat ilinde geleneksel olarak üretilen dokuma türü olup, %100 yün ipliklerden ve tamamen el dokuması olarak üretilir. Tokat Kızık Kilimi geleneksel desenleri, renkleri ve dokuma teknikleriyle dikkat çeker ve kullanılan motiflerin dokuma tekniği; düz, tilif ve cicim dokuma şeklindedir. Fonda bulunan renkler düz zemin oluştururken; motif, tilif/ ilikli tekniği ile yapılır. En iç kısımda cicim tekniğiyle kabarık bir şekilde zikzak, eğrisu deseni yer alır. Bu kilimler yapısı gereği ince ve dayanıklıdır. Kullanılan iplikler ince eğrildiği ve sıkı dokunduğundan, zarif ve detaylı desenler elde edilir. Tokat Kızık Kilimi ismini Tokat iline bağlı Kızık köyünden alır.

Tokat Kızık Kilimi; yöresel olarak yer döşemesi, kırlent, yastık, duvar kilimi olarak kullanılır. Bu kilimler, günümüzde ise çanta, cüzdan, anahtarlık, sandalye ve puf tarzı ürünler ve çeşitli aksesuar araçları olarak da kullanılır.

Tokat Kızık Kiliminin en önemli ayırt edici özelliği yöresine özgü kızık motiflerinin kullanılmasıdır. Tokat Kızık Kiliminde kullanılan motif kenarlarına "parmak" denir. Parmak motifinin kenarlarına tilif dokuma tekniği uygulanır. Tilif dokuma tekniği bu yöreye özgü bir dokuma türüdür. Tilif / ilikli dokuma tekniğinde, desen alanı içinde çözümlenen ipliklerinden bir alt bir üst ilerleyen renkli atkı iplikleri, desen sınırında son çözümlenen ipliğine dolanır. İki ayrı renkteki atkının desen sınırından karşılıklı dönüş yaptığı kısımlarda aralık oluşur. Bu tür kilimlerde genellikle yatay ve eğik çizgilerden oluşan motifler uygulanır. Dikey çizgiler, basamaklar halinde dokunur. Bu dokuma tekniği ile Tokat Kızık Kilimi diğer dokuma türlerinden ayrışır.

Tokat Kızık Kilimi motif özellikleri bölgedeki eski inanışlara göre şekillenmiştir. Geçmişte hem kötülüklerden korunmak hem de uğur getireceği inancıyla üzerlerinde bir takım semboller oluşturulmuştur ve bu semboller de dokunulan kilimlere yansıtılmıştır. Kilim üzerindeki her motifin bir anlamı vardır. Kilimleri dokuyan dokumacılar, motifleri yan yana sıralayarak duygularını, düşüncelerini, sevinçlerini, üzüntülerini, isteklerini, arzularını, endişelerini ve korkularını; okuması yazması olmasa dahi kilimine işleyerek derdini anlatır.

Tokat Kızık Kilimlerinde zikzak, koçboynuzu, kelebek, akrep vb. desenleri mevcuttur. Boşluk doldurucu unsur olarak kullanılan eğrisu motifi erdemli, bilge, soylu yaşamı ve sonsuzluğu; koçboynuzu motifi üretkenliği ve gücü, akrep motifi kötü niyete karşı korumayı; kelebek motifi ruh özgürlüğü, zarafet ve hafifliği; parmaklı motifi kuvvet, kudret ve kem gözden korumayı temsil eder. Motifler benzedikleri kavramlara göre isimlendirir. Anlatılmak istenilen duygu ve düşünceler, eşyanın gerçek biçiminden esinlenerek stilize edilmiş işaret şeklindeki motiflerle belirtilir.

Üretim Metodu:

Tokat Kızık Kilimi dokunurken sadece saf yün kullanılır ve kullanılan renkler kırmızı, mavi, yeşil, siyahtır. Kilimlerin dokumasında geleneksel olarak kök boya kullanılırken günümüzde sentetik boyama yöntemleri kullanılır.

Tokat Kızık Kilimi, ıstar adı verilen taşınabilir, ahşap, dik duvar tezgâhlarında dokunur. Tezgâhın ahşabı genellikle çam ağacından elde edilir. Gücü, gücü ağacı, çözgü ağacı ve sarım ağacı tezgâhı destekleyen iki ağaç sütundur. Tokat Kızık Kiliminde kirkitli dokuma tekniklerinden cicim ve kilim dokuma tekniğinin her ikisinin de birlikte kullanılması ile dokunur. Desen kenarlarında 2 veya 3 çözgü ipliğinin farklı renklerle bir alt bir üst şeklinde dokunması ile desen motif ya da zemin zıt rengi ile kontürlenir. Bu kontürleme işi ile tilif denilen yarıklar ajur veya ilik diyebileceğimiz açıklıklar oluşur.

Tilif veya ilikli dokuma tekniğinde; desen alanı içinde çözgü ipliklerinden bir alt bir üst ilerleyen renkli atkı iplikleri, desen sınırında son çözgü ipliğine dolanır. İki ayrı renkteki atkının desen sınırından karşılıklı dönüş yaptığı kısımlarda aralık oluşur. Bu tür kilimlerde genellikle yatay ve eğik çizgilerden oluşan motifler uygulanır. Dikey çizgiler basamaklar halinde dokunur.

Tokat Kızık Kilimi üretimindeki 3 temel aşama aşağıdaki gibidir.

Desenin Hazırlanması:

- 1- Tokat Kızık Kiliminde kullanılacak desen kareli kâğıda çizilir.
- 2- Kareli kâğıdın her dik sütunu bir çözgü ipine her yatay sütun da bir atkı ipliğinin karşılığıdır.
- 3- Desende kullanılan renklere göre yatay sütundaki kareler kullanılacak motif değeri karşılığın da renklendirilir.
- 4- Desen ipliği sıra aralarında birer yatay kare sırası boş bırakılır. Bunlar desen iplikleri arasına atılacak sıkıştırma atkı ipliğinin karşılığıdır.

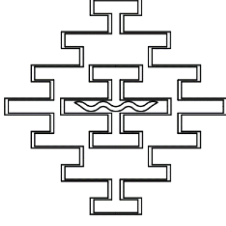
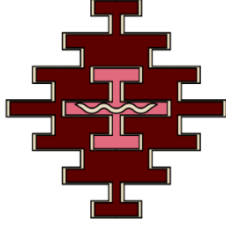
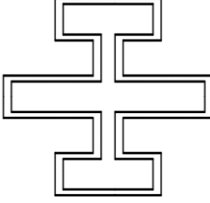
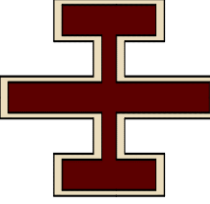
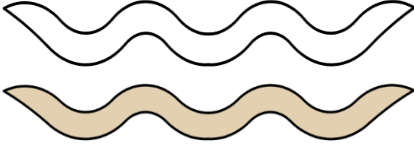
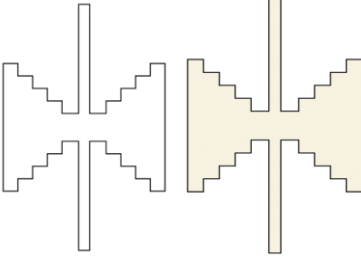
Çözgünün Hazırlanması:

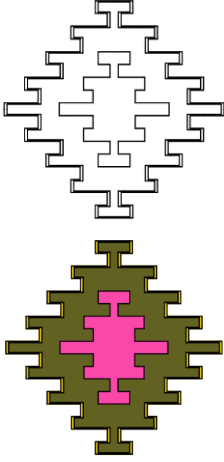
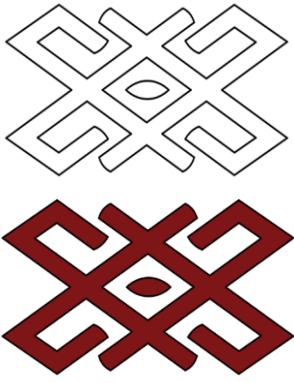
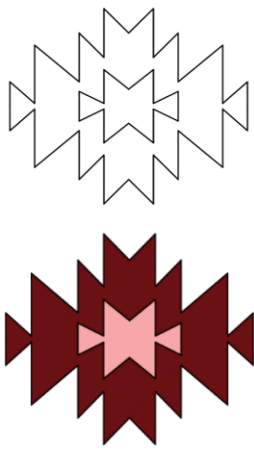
- 1- Öncelikle ürün boyutuna göre hesaplanan çözgü iplikleri bobine sarılır.
- 2- Aşağı ve yukarı leventlere bobinden çözgü ipi aktarılır.
- 3- Çözgü ipi aktarılırken bobinin ilk ipin ucu aşağıdaki levente düğümlenerek sabitlenir.
- 4- Sabitlenen ip, yukarı ve aşağı levente tur atılarak tezgâhın çevresine dolanır.
- 5- Çözgünün sarılmasında aşağıdaki leventte 1 cm'lik aralıklarla ölçeklendirme yapılır.
- 6- Ölçeklendirilen 1 cm'lik aralıklara çözgü ipi 3 kez gelecek şekilde dolanır. Aynı ölçeklendirme yukarıdaki levente de uygulanır.
- 7- Çözgünün tezgâha atılma işi bittikten sonra son ipin ucu aşağıdaki levende bağlanır.
- 8- Çözgü ipliğinin gerginliği ayarlandıktan sonra gücü tahtası tezgâha sabitlenir.
- 9- Gücü ipi ile çözgü ipliklerinin eşleştirmeleri yapılarak bir alt bir üst bez ayağı dokumaya hazır hale getirilir.

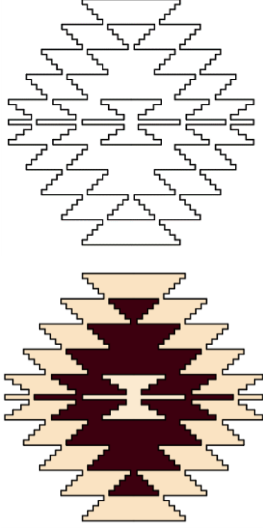
Dokumanın Yapılması:

- 1- Dayanıklılığı artırmak için zincir işleme yapılır.
- 2- 5-10 sıra bez ayağı örgü ile başlangıç örgü yapılır.
- 3- Desen şemasına göre renklere dikkat edilerek kilim tekniği ile dokunur.
- 4- Motif kısmında cicim dokuma tekniğine uygun 2 ya da 3 sıra atlanarak desen oluşturulur. Her desen atkısından sonra bir sıra sıkıştırma atkısı atılır.
- 5- Tokat Kızık kiliminin özelliği olan motif kontürleri için zeminin ya da motifin zıt renginde bir alt bir üst çözgü ipi etrafında dönerek tilif ajurları oluşturulur.

Tablo 1. Tokat Kızık Kiliminde kullanılan motifler aşağıdaki gibidir.

Motif İsmi	Motif Çizimi	Motif Görseli
Tokat Kızık Motifi	 	
Tokat Kızık Bebek Motifi	 	
Eğrisu, Zikzak Motifi		
Kelebek Motifi		

Tokat Kızık Motifi		
Akrep Motifi		
Tokat Kızık Motifi		

Tokat Kızık Motifi		
--------------------	---	---

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Tokat Kızık Kiliminin Tokat ilinde uzun bir geçmişe sahiptir. Tokat ilinin kültüründe önemli bir yere sahiptir ve üretimi ustalık gerektirir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunan Tokat Kızık Kiliminin tüm üretim aşamaları belirtilen coğrafi sınırda gerçekleşir.

Denetleme:

Denetimler, Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğü koordinatörlüğünde; Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Tokat Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü ve Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünde görevli konuda uzman birer kişinin katılımıyla 4 kişiden oluşan denetim mercii tarafından, düzenli olarak yılda bir defa, gerekli görülen hallerde ve şikâyet üzerine ise her zaman gerçekleştirilir.

Denetimlerde; Tokat Kızık Kilimi üretiminde kullanılan malzemelerin uygunluğu, üretim metoduna uygunluk, tilif dokuma yönteminin, özel motiflerin kullanılması ve Tokat Kızık Kilimi dokuması ibaresi ile mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu denetlenir.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.